మహాప్రస్థానం

చంద్రశేఖర అజాద్

తెల్లుపు అంటే గతంలో నాకు చాలా ఇష్టం వుండేది.

'తెలుపెవరికి ఇష్టం ఉండదు' అంటుంటే వారు కొందరు. నాకు చిన్నప్పటినుంచి తెల్లటి బట్టలు వేసుకోవాలని ఉండేది. చాలాకాలం పోరాడాక ఓసారి తెల్ల చొక్కా కుట్టించుకున్నాను. అది తొడుక్కున్నాక ఎంత సంతోషం కలిగిందో!

నేను చదివిన కథల్లో అప్సరసలు దేవతా వస్త్రాల్లో మెరిసిపోతుండేవారు. నేను చూసిన సినిమాల్లో తెల్లటి బట్టలు ధరించిన హీరోగారు ఎంతో అందంగా ఉండేవాడు. ఎవరు తెల్లటి బట్టలు కట్టుకున్నా వారివంక ఆనందంగా చూస్తుండిపోయేవాణ్ని.

ఆ తెల్ల చొక్కా వేసుకున్నాక పొందిన ఆనందం మిత్రులకు కూడా పంచాలనిపించింది. ఆటల్లోకి వెళ్ళాను. అక్కడ అందరూ ఒక్క క్షణం ఆశ్చర్యంగా చూశారు.

"ఎప్పుడు పట్టించావురా" బాబీగా డన్నాడు.

"మా నాన్న పట్టించాడు" అన్నాను. ఆ సమాధానం ఈ రోజుకు కూడా గుర్తువచ్చినప్పుడు నాలో నేను నవ్వుకుంటాను.

మరుక్షణం ఆటల్లో మునిగిపోయాం. గోళీకాయల ఆట. ఆ రోజు చాలా గోళీలు గెల్చుకున్నాను. అవన్నీ జేబులో పోసుకుని గర్వంగా యింటివైపు నడిచాను. వాకిట్లో నే అమ్మ వుంది. నన్ను కోపంతో చూస్తోంది. నా వంక చూసుకున్నాను. చొక్కా అంతా దుమ్ము. తెల్లటి తెలుపుదనం అక్కడక్కడా కనిపిస్తోంది. అమ్మ నన్ను బాగా వాయించేసింది.

"అందుకే పిల్లలకి తెల్లటి బట్టలు వొద్దన్నాను. వింటేగా" అంటూ నాన్నమీద విసుక్కుంది.

రాసుకుంటున్న నాన్న ఓసారి అమ్మవంక చూశారంతే. స్నానంచేసి వచ్చాక నాన్న నన్ను తన దగ్గర కూర్చోబెట్టుకున్నాడు.

"తెలుపంటే ఇష్టం ఒకటే చాలదురా. తెలుపుకి వేరే రంగుకి అసలే పడదు. తెలుపు తెలుపుగానే ఉంటేనే అందం. స్వచ్ఛంగా వుంటుంది. ఇంకే రంగు బట్టలు వేసుకున్నా మురికి ఇంతగా కనపడదు. తెలుపు రంగుని కోరుకుంటే మాత్రం మురికికి దూరంగా వుండాలి. మల్లెపువ్వులా బట్టల్ని వుంచుకోవాలి" అన్నారాయన.

తొలిసారిగా తెలుపు గురించి ఆరాధనతోపాటు భయం కూడా ఏర్పడింది.

తెలుపు రంగు స్వచ్ఛతను నిలబెట్టడం సామాన్యమైన విషయం కాదు. ఎవరో కవికి సమాజం అంతా తెల్లగా కనిపించిందట. బహుశా స్వచ్ఛంగా కాబోలు. అంత

మాత్రాన తెలుపుమీద నా అభిమానంతో మార్పురాక పోగా మరింత పెరిగింది. ఆ తెలుపును స్వచ్ఛంగా ఉంచాలనే ఆరాటం ఎక్కువయింది.

మాది సంప్రదాయ బ్రాహ్మణ కుటుంబం. నాకు ఇద్దరు అక్కలు. నేనొక్కడినే మొగపిల్లవాడ్ని. మా నాన్న గారు లెక్కలు రాస్తుండేవారు. దానిమీద వచ్చే ఆదాయం బహు స్వల్పం. అందుకే పేదరికంలోనే పెరిగాను.

నేను చదువుకునేటప్పుడు గొప్పవారి పిల్లలు రోజూ తెల్లటి బట్టలు వేసుకొచ్చేవారు. అవి మెరుస్తూ నాకు సంతోషాన్ని కలిగించేవి. అయితే వారెలా ఆ స్వచ్ఛతను నిలబెట్టుకుంటున్నారో నాకర్థం అయ్యేది కాదు. ఓసారి నా స్నేహితుడ్ని అడిగాను. అతను చెప్పాడు.

"ఇలాంటి చొక్కాలు నా దగ్గర చాలా ఉన్నాయ్. రోజుకొకటి వేసుకుంటాను."

అప్పుడే నాకర్థం అయింది. తెలుపుకి మురికి అంటకుండ వుండదని, దాన్ని వదిలించుకోవటానికి చాలా మార్గాలుంటాయని. మురికి అయిందని వదిలెయ్యటం, శుభ్రం చేయటం. ఎక్కువ మురికి కాకుండానే విసర్జించటం.

తెలుపును గురించి నేనింతగా చెప్పటం మీకు ఆశ్చర్యం కలిగించవచ్చు. మన జీవితంలో ప్రతి ఒక్కరిపై రంగుల ప్రభావం వుంటుందని ఎందరో గొప్పవారు చెప్పారు. వారి వారి అభిరుచుల్ని బట్టి, మనః ప్రవృత్తుల్ని బట్టి రంగులను ఇష్టపడతారట. నాకు తెలిసిన ఒకాయన బట్టలు చూసి సైకాలజీ వివరించేవాడు. అలాగే మరో కాయన.

"ఆ మొఖం చూస్తే తెలవటంలా, దొంగ వెధవని" అనేవాడు. ఆయినే మరికొందర్ని చూసి "అబ్బ! జాతి పడయ్యా! ఆ మొఖంలో కళ చూడు" అంటుండే వాడు. వాళ్ళెలా కనిపెడతారో నాకర్థం అయ్యేది కాదు. ఓసారి "నా మొఖం ఎలా ఉంది" అనడిగేను. ఆయన నా వంక ఓసారి చూసి "నీది తెల్ల మొఖమోయ్" అన్నాడు.

తెలుపు గురించి ఆలోచించి ఆలా అయిందేమో అనుకున్నా. మొత్తంమీద ఒకందుకు నాకు తృప్తిగా ఉండేది. నేను నల్లరంగునిగాని, ఎర్ర రంగునిగాని ఇష్ట పడటంలేదు. తెలుపును మాత్రమే అందులోనూ తెల్లటి తెలుపును మాత్రమే ఇష్టపడుతున్నాను. అంత స్వచ్ఛంగా ఉండాలనుకుంటున్నాను.

మిగతా రంగుల్ని ఇష్టపడేవారంతా అన్యాయాన్నీ, మోసాన్నీ, రక్తపాతాన్ని మరొకటి కోరుకుంటారు. వాళ్ళందరి నడుమ మట్టిలో మాణిక్యంలాంటి వాడినయి నందుకు నేను గర్విస్తుండేవాడిని. అంతులేని పేదరికంలో ఉంటూ ఇంత మంచి భావాలు కలిగి ఉండటం గర్వ కారణమే కదా!

2

ఓ రోజు ఆడుకొని ఇంటికొస్తున్న నాకు ఇంటిముందు ఓ పెద్ద గుంపు కనపడింది. ఏమిటబ్బా అనుకుంటూ వెళ్ళాను.

అమ్మ, అక్కవాళ్ళ ఏడుపు వినిపిస్తోంది. నేను జనాన్ని నెట్టుకుంటూ పోయాను.

నాన్నను క్రిందపడుకోబెట్టారు. ఆయన కళ్ళు నిశ్చలంగా వున్నాయి ఎటో చూస్తూ. ఆయన శరీరంమీద

తెల్లటి గుడ్డ కప్పారు. ఆయనమీదపడి అమ్మ ఏడు పోంది. కాళ్ళ దగ్గర అక్కయ్యలు ఏడుస్తున్నారు. నన్ను చూడగానే అమ్మ మరింత బిగ్గరగా ఏడ్చేసింది. చూస్తున్న వాళ్ళంతా సానుభూతిగా ఏమేమో అంటు న్నారు. నాకు ఏడుపొచ్చింది.

మొదటిసారిగా నాన్న వంటిమీద కప్పిన తెల్లటి బట్టమీద స్వచ్ఛత కనిపించటంలేదు, విషాదం కనిపిం చింది. బ్రతుకు భయం కనిపించింది.

శవాన్ని ఎక్కువసేపు ఉంచటానికి యింటాయన ఒప్పుకోలేదు. వెంట వెంటనే ఏర్పాట్లు జరిగాయి. చేతిలో కుండతో నేను ముందు బయలుదేరాను. చితికి నిప్పంటించాను. నాన్న అదృష్టవంతుడు. స్వేచ్ఛగా వెళ్ళిపోయాడు. బ్రతుకు బాధల్లో వివిధ కోణాల్ని దర్శించటానికి సిద్ధంకావలసి వచ్చింది.

మొదట నన్ను కదిలించింది అమ్మ తెల్లటి బట్టలు కట్టుకోవటం. ఆమె రోజూ ముతక బట్టలే ధరిస్తోంది. ఆమెకు జుట్టంతా తీసివేశారు. తెలుపుమీద అభిమా నంతో మరో భాగం కరిగిపోయింది.

అప్పటికి నాకు పన్నెండేళ్ళు. నన్ను చదివించటం అమ్మకెటూ సాధ్యంకాదు. మాకు డబ్బులేకపోవటంతో అటు అమ్మనుండిగాని, ఇటు నాన్ననుండిగాని బంధువు లెవరూ రాలేదు.

ఇంటాయన వెంటనే ఇల్లువదిలి వెళ్ళిపొమ్మన్నాడు. మేం దిక్కుతోచక లేబర్ కాలనీలో ఓ ఇంటికి వెళ్ళి పోయాం.

నేను బడి మానేశాను. ఏదైనా ఉద్యోగం వెతు క్కోవాలి. ఆ ఇంటి చుట్టుప్రక్కల వాతావరణం మహా

దారుణంగా ఉండేది.

మురుక్కాలువలు .... వాటిలో పారే పందులు.... వాటితో సహజీవనం చేసే ప్రజలు, సంగీతం వినిపించే దోమలు అంతా నానా బీభత్సంగా ఉండేది. రోజూ యెవరో ఒకరు తాగొచ్చి నానా గందరగోళం చేస్తుండే వారు. చూస్తుండగానే పెద్ద కొట్లాటలు లేచేవి. మొత్తం పేటంతా అటో ఇటో చీలిపోయేది. అంతలోనే సద్దుమణిగిపోయేది. తెల్లవారగానే ఎవరి పనులకు వారు వెళ్ళిపోయేవారు. ఇదంతా చాలా చిత్రంగా ఉండేది.

నెలకు నలభై రూపాయల జీతంమీద ఓ షాపులో ఉద్యోగానికి కుదిరాను. ఆ డబ్బుతో మా అందరికీ తిండి గడవటం కష్టం. అమ్మ అప్పడాలు లాంటివి చేయాలని ప్రతిపాదించింది. అక్క వాళ్ళు చేస్తున్నారు. వాటిని హోటళ్ళకు అమ్మటం వాటితో ఎలాగో బ్రతకటం అలవర్చుకుంటున్నాం. అమ్మ ఎప్పుడూ ఆలోచిస్తుండేది. అక్కల పెళ్ళిళ్ళు ఎలా చేయాల నేదే ఆ ఆలోచన.

3

మా షాపు ఓనర్ గార్కి చాలా వ్యాపారాలున్నాయి. మిరపకాయల సీజన్‌లో అవి కొని నిల్వచేసి రేటు పెరిగాక అమ్ముతాడు. అప్పుడప్పుడు నష్టాలు కూడా వస్తుండేవి. ఇంకా ధాన్యం వ్యాపారం చేసేవాడు. యే వ్యాపారంలో లాభం వస్తుందనుకుంటే ఆ వ్యాపారాలు చేస్తుండేవాడు. అందుకే ఆయనకు తీరిక వుండేదికాదు.

ఆయనకో అబ్బాయి ఉండేవాడు. ఆ అబ్బాయి తెల్లటి బట్టలు వేసుకొని మిలమిలలాడుతుండేవాడు. చేతి వ్రేళ్ళకు ఉంగరా లుండేవి. చేతికి ఇంపోర్టెడ్ గడి

యారం ఉండేది. ఆ అబ్బాయివి తెల్లటి పళ్ళు. మనిషి కొంచెం నల్లగా ఉంటాడేమో నవ్వినపుడు అవి మెరిసేవి.

కాని యెందుకో అతనిమీద నాకు సదభిప్రాయం కలగలేదు. అందుకు కారణం మా షావుకారే. ఆయన తన కొడుకును కూడా నమ్మినట్లుండేవాడు కాదు. అది వ్యాపార లక్షణం అని ఆ తర్వాత తెలిసింది. ఆయన కింకా చాలా లక్షణా లున్నాయి.

ఆ రోజు కొట్లో వెయ్యి రూపాయలు మాయం అయ్యాయ్. షావుకారు తోకతొక్కిన తాచులా లేచాడు. వాళ్ళబ్బాయి యేదో చెప్పాడు. ఆయన నా వంక క్రూరంగా చూశాడు.

ఆ తర్వాత నా వంటిమీద ఎన్ని దెబ్బలు పడ్డాయో లెక్కలేదు. అంతటితో ఆగలేదు. ఆ తర్వాత పోలీస్ స్టేషన్‌లో ఉన్నాను. ఆరు నెలలు కారాగార శిక్ష విధించేరు జడ్జిగారు. అమ్మ షావుకారును ఎంతగా బ్రతిమ లాడిందో, అయినా అతని హృదయం కరగలేదు.

జైళ్ళో నాకు అమ్మవాళ్ళ గురించి ఆలోచన రాలేదు. నన్ను కొట్టినప్పుడు నా నోట్లోనుండి వచ్చిన ఎర్రటి రక్తం గుర్తొచ్చేది.

ఇక్కడ నేను వేసుకున్న తెల్ల బనీను లాగు నన్ను వెక్కిరించాయి. నాకిచ్చిన తెల్లటి పళ్ళెంలో తెల్లటి ముద్ద.... దానిమీద సాంబారు గొంగళి పురుగుల్లాంటి మిరపకాయలు నన్ను నిలదన్నాయి.

నేను కరుడు గట్టుకుపోవటం ప్రారంభించాను. చల్లటి మంచు హస్తం నా గుండెను మెల్లగా తాకింది. మొదట విలవిలలాడిపోయాను. తర్వాత అలవాటు పడిపోయాను.

ఇంతకాలం నేను అలౌకిక ప్రపంచంలో ఉన్నాను. ప్రపంచమంతా స్వచ్ఛంగా ఏ మోసాల్లేకుండా ఉంటుం దనుకున్నాను. కానీ ఏదీ తెల్లగాలేదు. తెలుపు గురించి నా దృక్పథంలో మార్పు అప్పుడునుంచే ప్రారంభ మయింది.

నేను జైలునుండి తిరిగొచ్చాను. అప్పటికి ఇంటిసంగతి గుర్తుకొచ్చింది. ఎలా ఉన్నారు? అసలు బతికి వున్నారా? భయం భయంగానే యింటికి వెళ్ళాను. ఏ దృశ్యం చూడాల్సి ఉంటుందో!

నేననుకున్నంత బీభత్సంగా మాత్రంలేదు. పైపెచ్చు ఇంట్లో ఏదో కళ కనపడుతోంది. కొన్ని క్రొత్త వస్తువులు ఇంట్లో నన్నాకర్షించాయి. వెళ్ళగానే అమ్మ తృప్తికరంగా బ్రహ్మాండమైన భోజనం వడ్డించింది. తింటున్నంతసేపు తలవంచుకునే వున్నాను. ఇంట్లో ఇప్పుడు మంచాలున్నాయి. పరుపులున్నాయి. కుర్చీలున్నాయి.

ఆ తర్వాత వారం రోజుల్లోనే మేం అక్కడ్నుంచి ఓ విశాలమైన ఇంటికి మారిపోయాం. ఇంట్లోకి రేడియో, ఫ్యాన్‌లు, టేబుల్స్ ఒక్కొక్కటే వస్తున్నాయ్. ఇదంతా నాకు చాలా ఆశ్చర్యంగా కనిపించసాగింది.

మా పెద్దక్క ఉద్యోగం చేస్తుందని అమ్మ చెప్పింది. ఆమె చదువుకుంది అంతంత మాత్రమే. అయితే ఇంతగా జీతాలెలా ఇస్తున్నారో నాకర్థంకాలేదు. మా పెద్దక్క చాలా అందంగా ఉంటుంది. చిన్నక్క కూడా అందంగానే వున్నా పెద్దక్క అంతకాదు. చిన్నప్పటినుండి మా పెద్దక్కను "జగమొండి" అంటుండేవాళ్ళు. సంప్రదాయాల్ని లెక్కచేసేదికాదు. మా నాన్న బాధపడటం

మినహాయించి ఏం అనేవాడు కాదు.

ఇప్పుడు నేను మంచిబట్టలు కట్టించుకున్నాను. నా మీద దొంగనే నేరం ఆపాదించబడింది. అందుకని అక్కడ తెలిసిన వారెవరూ నాకు ఉద్యోగం యివ్వరు. అందుకు నేను బాధపడలేదుకూడా. యే బాధ లేకుండా అక్క ఉద్యోగం చేస్తోందికదా! తిరిగి చదువుకోవాలని కూడా అనిపించటంలేదు. తీరా బడిలో చేరాక అందరూ "దొంగ, దొంగ" అంటుంటే అది నేను భరించలేను కూడా!

మా షావుకారు గురించి ఆరాతీయటం మానలేదు. వాడి కొడుక్కి పెళ్ళి అయింది. ఇప్పుడు వ్యాపారాలన్నీ వాడే చూస్తున్నాడు. అందుకు కారణం మా షావుకారుకు పక్షవాతం వచ్చింది. కాళ్ళూ చేతులూ పడిపోయాయ్. నాకు సంతోషం కలగలేదు. వాడ్ని చిత్రవధ చేసి చంపాలనుకున్నాను. వాడిలా కావటం ఓ రకంగా నాకు బాధే కలిగించింది.

నాకు ఇంటి దగ్గర ఉండటం బాధాకరంగా వుంది. ఈ విషయమే అక్కకు చెప్పాను.

"ఏం చేస్తావ్" అంది అక్క.

"ఏదో ఒకటి చెయ్యాలి. నాకు తిని కూర్చోవటం నచ్చలేదు."

"మద్రాసు వెళతావా" తిరిగి అక్కే అంది.

"మద్రాసా."

"అవును. నువ్వక్కడ చదువుకోవాలి" అంది అక్క. నాకు ఉత్సాహం కలిగింది.

"అంతేకాదు. నువ్వు సమస్తం నేర్చుకోవాలి. అన్ని భాషలూ నేర్చుకో. శారీరకంగా నువ్వెంత హీనంగా

వున్నావో తెలుసా? అందుకే ఆ రకమైన విద్యలు కూడా నేర్చుకోవాలి. నీ శరీరం ఉక్కులా గట్టిపడాలి. ముఖ్యంగా జీవితం అంటే ఏమిటో నేర్చుకో.

నీమీద నాకు చాలా ఆశ లున్నాయి. ఈ సమాజం మీద అంతులేని ద్వేషం వుంది. నువ్వు చెయ్యని నేరం కోసం జైలుకెళ్ళావు. నాన్న ఎందుకు చచ్చిపోయాడో నాకు తెలుసు. మేం ఆయన గుండెలమీద కుంపటిలా తయారయ్యాం. ఆయన సంప్రదాయాల్ని గౌరవించాడు. ఎవరెవరి లాభాలకోసమో దొంగ లెక్కలు రాశాడు. అయినా మన జీవితాల్లో మార్పు రాలేదు. ఆయన చచ్చిపోతే వెంటనే ఇల్లువదిలి పొమ్మన్నారు. ఆయనచేత ఇన్ని సంవత్సరాలు చాకిరి చేయించుకున్న వాడెవడూ ఇటువైపు చూడలేదు. అయినా నేను బాధపడలేదు. అమ్మ గాజులు బ్రద్దలయ్యాయ్. నుదురు బొట్టు పోయింది. జుట్టు పోయింది. తెల్లటి ముతక బట్టలు మాత్రం వచ్చాయ్.

ఎందుకివన్నీ? మన బ్రతుకులో ఆకలిని తీర్చలేని ఈ సంప్రదాయాలు నాన్న చచ్చిపోయాక కూడా మనమీద అధికారం చెలాయిస్తున్నాయ్. నీకు తెల్లబట్టలంటే ఇష్టం. అమ్మను తెల్ల బట్టల్లో చూస్తుంటే నీకేమనిపిస్తోంది. మన జీవితాల్ని బాగుచేయటం సంగతి అలా ఉంచు. మనల్ని ఎదగకుండా చేస్తున్నాయి ఈ సంప్రదాయాలు. అందుకే ఈ సమాజం అంటే నాకు కసి.

ఈ సమాజం అంటే ఎవరు? మీ షావుకారులాంటి వారు. నువ్వు చెయ్యని దొంగతనం నీమీద మోపాడు. జైల్లో త్రోయించాడు. నిన్ను రక్తం చిందేట్టు కొట్టాడు. ఇవన్నీ నా కడుపు మండిస్తున్నాయ్. అందుకే గొప్పవారి

మీద నాకు ద్వేషంగా వుంది. నేను కసి తీర్చుకుంటాను. నేను ఈ సంప్రదాయాల్ని తిరస్కరిస్తాను.

అయితే ఇదంతా నా ఒక్కదానివల్ల సాధ్యంకాదు. నేను తొక్కిన మార్గం సరయింది కాకపోవచ్చు. నువ్వు మాత్రం యే నాటికయినా అర్థంచేసుకోగలవనే నా నమ్మకం. నా జీవితం గురించి మొత్తం వివరాలు నీకు చెబుతాను.

నువ్వు శారీరకంగా మానసికంగా ఎదగాలి. ఈ సమాజం సాలెగూడు లాంటిది. ఈ చట్టాల్లో లొసుగులున్నాయి. అవన్నీ నీ వర్థం చేసుకోవాలి. నా పద్ధతులు అమ్మకు నచ్చవు. పాతకాలంనాటి మనిషి. నువ్వు మాత్రం నేర్చుకోవటమే చెయ్యాల్సింది. డబ్బు గురించి నువ్వేం బెంగపడాల్సిన అవసరంలేదు" అంది అక్క.

సుదీర్ఘంగా మాట్లాడిందేమో ఆయాసంతో ఎగిరెగిరి పడ్తుంది. ఆమె వదనం ఎర్రగా వుంది. ఆమెను చూస్తుంటే కలకత్తా కాళీ గుర్తుకొచ్చింది. ఆ వయసులో ఆమెను పూర్తిగా అర్థంచేసుకోవటం నాకు సాధ్యం కాలేదు. కానీ ఆమె నా మీద పెట్టుకున్న ఆశలు మాత్రం అర్థమయ్యాయి. నాకు అక్కతో జరిగిన ఈ సంభాషణ ఆ తర్వాత గుర్తొచ్చేది.

4

నేను మద్రాసు వెళ్ళిపోయాను. నెలనెలా డబ్బు అందుతుండేది.

శారీరకంగా గతంలో ఎంత అల్పుడినో ఇప్పుడంత శక్తివంతుడ్ని. నాకు అన్ని విద్యల్లో ప్రవేశం వుంది. ఏ ఆయుధం లేకుండా ఒంటరిగా పదిమందిని యెదుర్కోగలను.

నేను నా పరిధిలోకి వచ్చిన సాహిత్యమంతా చదివాను. అందులో తత్వశాస్త్రం ఉంది. క్రైమ్ సాహిత్యం ఉంది. ప్రేమ సాహిత్యం వుంది.

రోజూ సాయంకాలం బీచ్‌కు వెళుతుండేవాడిని. అలా సముద్రం వంక చూడటం ఓ అలవాటుగా మారింది.

అప్పుడప్పుడు అక్క దగ్గరకు వెళుతుండేవాడిని. నాలో మార్పును అక్క కనిపెట్టింది. మా రెండో అక్క ఎవరో వ్యక్తిని ప్రేమించింది. అక్క వాళ్ళ వివాహం చేసింది. వాళ్ళు ఉద్యోగరీత్యా దూరప్రాంతాలకు వెళ్ళిపోయారు. తాను మాత్రం పెళ్ళి చేసుకోలేదు.

అమ్మ దిగులుతో క్రుంగిపోయింది. ఆ తర్వాత చచ్చిపోయింది. ఇన్నాళ్ళు పెంచిన అమ్మ పోవటం బాధాకరమే అయినా అలవాటయిపోయింది.

అక్క ఊర్లో వంటరిగా వుంటోంది. నేను మద్రాసులో ఉంటున్నాను. నేనిప్పుడు ఆధునిక సమాజాన్ని అర్థం చేసుకుని, దాన్ని యెదిరించే స్థితికి చేరుకోగల్గాను.

అందుకే అక్క దగ్గరకెళ్ళాను. ఆమె నన్ను చూసి సంతృప్తి చెందినట్లు కనిపించింది. ఆ రోజు రాత్రి ఇద్దరం ఆమె గదిలో కూర్చున్నాం. ఇప్పుడు అక్క ఓ పెద్ద భవంతికి అధికారిణి. ఆమెకు కారుంది. నౌకర్లున్నారు. ఆ ఇంటినిండా వైభవాలున్నాయి. కలర్ టీ.వి. వుంది. సమస్తం ఉన్నాయ్. అదో భూతల స్వర్గం అనిపించింది. అక్క గదిలో మాత్రం ఓ చిరిగిపోయిన చాప అతుకుల దుప్పట్లు రెండు మాత్రం ఉన్నాయ్.

“ఆశ్చర్యపోతున్నావా” అంది అక్క.

నేను మాట్లాడలేదు. ఆ గది అక్క దృక్పథాన్ని

చెబుతోంది.

“ఈ రోజు నీతో అన్నీ మాట్లాడాలి” అంది ప్రారంభంగా.

“నిన్నిప్పుడు చూస్తే చాలా సంతోషంగా ఉంది. నిన్నో వ్యక్తిగా తీర్చిదిద్దటం నా అదృష్టం. నాన్న పోయాడు__అమ్మ పోయింది. అయినా మనం బ్రతికే వున్నాం. నేను పోయినా, నువ్వు పోయినా మనం బ్రతికేస్తాం. అసలు బ్రతుకెందుకనే సమస్య నా కొచ్చింది. ఈ సమాజం సృష్టించిన భావాలకు ఎదురు తిరగాలనుకున్నాను. తిరిగాను. ఈ పట్టణంలో మహా మహా పెద్దమనుషుల్ని వెధవల్ని చేశాను.

నీకు గుర్తుందే ఉంటుంది. నువ్వు చెయ్యని నేరం మోపబడినప్పుడు, నువ్వు దెబ్బలు తిన్నప్పుడు, నువ్వు జైల్లో నరకం అనుభవించినప్పుడు నాకేం అనిపించిందో నాకు తెలుసు. కానీ ఒక్కసారే మీ షావుకారును చంపేస్తే అందులో మజా ఏముంటుంది? ఉద్రేకం తప్ప! తిరిగి నీ జీవితం దుర్భరం కావటం తప్ప. అందుకే నేను కసి తీర్చుకున్నాను. ఈ రోజు మీ షావుకారు మొహానికి గంజిపోసే దిక్కు లేదు. ఆ రోజు నేరం నీమీద మోపిన వాడి కొడుకు దివాళాతీసి రోడ్డుమీదున్నాడు. వాళ్ళకి బాధలంటే ఏమిటో ఇప్పుడే తెలుస్తున్నాయి.

వీళ్ళందరినీ అలా చూస్తుంటే నాకు తృప్తి. నాలో అంత కసి పెరిగిపోయింది. చిన్నతనంనుండి మంచి భోజనానికి నోచుకున్నామా? నేను కన్న ఏ కలలూ నిజం కాలేదు. ఆఖరకు అప్పడాలు వత్తి న్యాయంగా బ్రతకాలనుకున్నాం. కాని ఈ సమాజం యేం చేసింది. ఈ రోజు నీ అక్క చెడిపోయిందని సంప్రదాయవాదులంతా

నోళ్ళు నొక్కుకుంటున్నారు. అలాంటి వెధవలపట్ల నా కసహ్యం. నేను చెడిపోయానట. లేదు. వీళ్ళంతా చెడిపోయారు. తెల్లటి బట్టల మాటున, చిరునవ్వుల, మోసాల మాటున బ్రతికేవారిని నా చుట్టూ కావాలని తిప్పుకున్నాను. వాళ్ళ గురించి ఒక్క ముక్క అనలేని దౌర్భాగ్యులు నా వంక వేలు చూపిస్తారు.

ఇదంతా వింటుంటే నీకు కలలా వుంది కదూ! ఆశ్చర్యంగా వుంది కదూ! నేనేం సాధించాననుకుంటున్నావా? ఎవరు మాత్రం ఏం సాధించారు? ఈ దేశ నాయకుల త్యాగాలు ఎవరికోసం. వాళ్ళ పిల్లలకోసం. వ్యాపారాల్లో లక్షలాది రూపాయలు సంపాదించటం ఎందుకు? అందుకే కొలబద్ద కాదు నాది. నేను రాజకీయ వాదుల్ని చూశాను. సంప్రదాయవాదుల్ని చూశాను. కవులూ కళాకారుల్ని చూశాను. ఒక్క మాటలో ఈ సమాజం పేరున్న ప్రతివాడి జీవితం నాకు తెలుసు. ఇక్కడంతా మోసం....కుళ్ళు....జుగుప్స అని అర్థం చేసుకున్నా, ఈ జీవితంపట్ల నాకు అసహ్యం కలగటంలేదు.

అసలు నేనెందుకిలా మారానో కూడా తెలియదు. ఎవరిమీదో కసి నన్నిలా పురికొల్పింది. నా కసి తీర్చుకున్నాను. ఇప్పుడేమిటనే ప్రశ్న నన్ను వేధిస్తోంది. నేను సంప్రదాయాల్ని ఎడంకాలితో తన్నాను.

నిన్ను ఓ వ్యక్తిగా తీర్చాలనుకున్నాను. ఇంతకాలం నా శరీరంమీద వచ్చిన డబ్బే నిన్ను పెంచింది. నేనిలా చేయకుంటే మనమేం అయేవాళ్ళమో నేను ఊహించాను. లక్ష్మి వేరే జీవితం కోరుకుంది. సంతోషంగా ఒప్పుకున్నాను. నా జీవితపు ఛాయలు సోకకుండా దూరంగా పంపించాను. అయితే నీనుండి ఒకే విషయం

తెలుసుకోవా లనుకుంటున్నాను—

"నా గురించి నీ అభిప్రాయం యేమిటి?"

ఆమెవంక చూసే ధైర్యం నాకు లేకపోయింది. అయినా ఒక్కసారి అప్రయత్నంగా కళ్ళెత్తి ఆమె వంక చూసి తల దించుకున్నాను.

"నువ్వుకూడా నా డబ్బు పాపిష్టిదనుకుంటున్నావా? ఈ సమాజంలో పాపిష్టిది కానిదేమిటి? అసలు డబ్బంటే యేమిటి? అదెందుకు పుట్టింది? నువ్వుకూడా ఆ రకంగా ఆలోచిస్తే చెప్పు. నా ప్రయత్నం దెబ్బతిందనుకుంటాను. ఇన్నినాళ్ళు ఈ డబ్బుతో సాకబడిన నేరానికి ప్రాయశ్చిత్తం చేసుకుందువుగాని" అంది.

"అక్కా" అరవాలనుకున్నాను. నా గొంతులో పిలుపు అలానే వుండిపోయింది. నా కళ్ళలో నీరు గిరుక్కున తిరిగి బుగ్గలమీద కారిపోయింది.

"తమ్ముడూ" గుండె పొరల్ని చీల్చుకొచ్చాయా మాటలు. అమాంతం నన్ను ప్రేమతో గుండెలకు అదుముకుంది. నాకు అమ్మ గుర్తొచ్చింది. పండువెన్నెల గుర్తొచ్చింది. ఆమె స్పర్శ చల్లగానూ, ప్రేమగానూ ఉంది. ఆమె దేవతలా ఉంది. ఆమెకు మాలిన్యం ఎలా అంటకలదు.

అక్క జీవితాన్ని గురించి ఎంత గొప్పగా ఎనలైజ్ చేసి చెప్పగలిగింది. నేను చదివిన ఫిలాసఫి బుక్స్‌లో అక్క ప్రశ్నలకు సమాధానం లభించదు. ఈ ప్రపంచం అంతా మాయ అనుకున్నప్పుడు అక్క కూడా మాయలో భాగమే కదా. ఆమెను వ్యతిరేకించాల్సిన పనేముంది.

అలా ఎంతసేపున్నామో తెలియదు. నౌకరు భోజనానికి పిలిచాక లేచి వెళ్లాం. మౌనంగానే భోంచేశాం.

నేను నా గదిలోనికి వచ్చాను. నిద్రరావటంలేదు. కిటికీలోనుండి చందమామ కనిపిస్తోంది. పూలచెట్లను రాసుకుని వాటి సువాసన పీల్చుకుని మధురంగా అందించి వెళుతోంది పిల్లగాలి.

జీవితం ఏమిటి? ఎక్కడికి? ఎందుకు? నా తలలో అంతులేని ఆలోచనలు....కొన్నేళ్ళ క్రితం ఇలానే జైలు గోడల నడుమ నిద్రరాక చంద్రుడిన్ని చూస్తుంటే లావాలు, అగ్నిగోళాలు కనిపించేవి. యెంత మార్పు. నా ఆలోచనల వెనక అక్క వుంది. అలానే ఆలోచిస్తూ పడుకున్నాను. ఎప్పుడు నిద్రపట్టిందో తెలియదు.

నా నుదుటిమీద యెవరిదో చల్లని చెయ్యి మృదువుగా! మెల్లగా నడిచివెళుతున్న చప్పుడు.

అది అక్క పాదాల చప్పుడే!

5

నేను తిరిగి మద్రాసు వెళ్ళిపోయాను. ఈసారి అక్కనుండి డబ్బుతీసుకోలేదు.

“నీ డబ్బుమీద నాకు ద్వేషంలేదు. ఓ వేళ ద్వేషం వుంటే నేను ఆత్మహత్య చేసుకోవాలి. కారణం నా నరనరాల్లోనూ నీ డబ్బే వుంది. అయితే స్వతంత్రంగా బ్రతకాలని ఆశపడుతున్నాను. ఇన్నాళ్ళు నన్నో మనిషిగా తీర్చిదిద్దావు. మరి నన్ను కూడా ప్రయత్నం చెయ్యనివ్వు. అంతగా జీవితంలో ఫీలయితే నీ దగ్గరకే వస్తాను. నువ్వు కాదనవని నాకు తెలుసు” అన్నాను.

అక్క “నీ ఇష్టం” అంది. వచ్చేటప్పుడు అక్క మాటలు నాకింకా గుర్తు ఉన్నాయ్.

“నీతో చెప్పినట్లు నా జీవితంలో ఓ భాగం మునిగిపోయింది. ఇంక తెర దించేయాలనుకుంటున్నాను. అయితే

ఒక్క విషయం. ఈ జీవితం మూలంగా తిరిగి సంప్ర దాయాల కౌగిట్లోకి పోవటంలేదు. నాకిప్పుడు జిజ్ఞాస కలుగుతోంది. ఈ ప్రపంచం గురించి పరిశోధించాలని పిస్తోంది. నా కసి ఎవరిమీదో ఇంకా నాకు స్పష్టం కాలేదు. నేను పొరపాటు అభిప్రాయాలు కలిగి ఉండ వచ్చు. అందుకే త్వరలో ఈ ఊరు విడిచి వెళుతున్నాను. ఎక్కడికో నాకే తెలియదు. కానీ ఒకటి మాత్రం నిజం. ఈ క్షణంనుండి నేను విద్యార్థిని. నేను నేర్చుకోబో తున్నాను. ఇంక ఈ పట్టణంలోని నాగరిక, దద్దుజన మహిళలు ఊపిరి పీల్చుకుంటారు కాబోలు" అంటూ నవ్వింది.

ఆ నవ్వు ఎంత స్వచ్ఛంగా..ఎంత అందంగా ఉందో!

మద్రాసు వచ్చాక నాకూ తిరిగి ఆ లో చ న లు ప్రారంభం అయ్యాయ్. జీవితం ఏమిటి? నే నే మార్గాన్ని ఎన్నుకోవాలి? బ్రతకటం ఎందుకు?

ఓ రోజు సాయంకాలం అలా సముద్రంకేసి చూస్తుం డగా ఎవరిదో ఆక్రందన. ఆ వైపుకు దూసుకెళ్ళాను. ఓ అమ్మాయిని ఎవరో బలవంతం చేయబోతున్నారు. ఆ అమ్మాయి పెనుగులాడుతోంది. వెనగ్గా వెళ్ళి వాడి కాలర్ పట్టుకొని గుంజాను. గజం దూరంలో పడ్డాడు.

"ఎవడ్రా నువ్వు?" అరిచాడు.

"నీ బాబును వే!"

అతను విసురుగా లేచాడు. నా మొహంమీదికి బలంగా చెయ్యి విసిరాడు. గాల్లో నే అందుకొని అరచేత్తో భుజం మీద కొట్టాను. ఎక్కడో సన్నగా ధ్వని. వాడి భుజం ఓ ప్రక్కకు ఒరిగిపోయింది. వా డు భయంగా చూశాడు. అంతే మరుక్షణం లేచి పరిగెత్తాడు. ఆ చెయ్యి ఓ

ప్రక్కగా వాల్చి పరిగెడుతుంటే నాకు భలే నవ్వొచ్చింది. ఆ అమ్మాయి భయం భయంగా చూస్తుంది.... ఏడుస్తూనే.

"మీరేం భయపడకండి" అన్నాను.

ఇద్దరం నడుస్తున్నాం. ఎదురుగా అనంతమైన సముద్రం ఘోషిస్తోంది.

"మీ పేరు తెలుసుకోవచ్చా" అన్నాను.

"సీత" అందామె.

"ఎవరతను?"

"నేను ఆయన కంపెనీలో పనిచేస్తున్నాను. క్రొత్త బిజినెస్ విషయం మాట్లాడాలి, అక్కడ లెటర్స్ డిక్టేట్ చేస్తానని చెప్పి తీసుకొచ్చి" ఆమె గొంతు దుఃఖంతో పూడిపోయింది.

"అంటే రేపట్నుంచి మీ ఉద్యోగం పోయిందన్న మాట."

"అంతకంటే ఆయన మిమ్మల్ని ఏం చేస్తాడోనని భయంగా వుంది" అంది సీత.

కసి పోయింది రక్షించి పొరపాటు చేశానా అనిపించింది.

ఆమెతోపాటు ఆమె ఇంటికి వెళ్ళాను. అచ్చంగా మా సంసారంలానే వుంది. ఆ అమ్మాయి ఉద్యోగమే ఆధారం. మరి రేపటినుండి వీళ్ళ పరిస్థితి ఏమిటి? ఈమె కూడా సమాజంమీద కసి పెంచుకొని అక్కలా తయారు కాదుగదా! వీల్లేదు. సీత అలా కావటానికి వీల్లేదు. అందుకే ఆ కుటుంబానికి ఓ ఆధారం కల్పించాలనుకున్నాను.

అన్నట్టు చెప్పటం మరిచిపోయాను. నా కంఠం మధు

రంగా వుంటుంది. నేను గిటార్ నేర్చుకున్నాను. తీరిక సమయాల్లో అనేక ప్రయోగాలు కూడా చేశాను.

ఇప్పుడు అదే ఉపయోగపడింది. ఆ రోజే ఓ ఆధునిక హోటల్‌కు వెళ్ళాను. అక్కడ నృత్యగానాలు సాగుతుంటాయి. సంప్రదాయ నృత్యంనుండి ఆధునిక నృత్యాలు ఆఖరకు నేకెడ్ దృశ్యాలతోసహా ఆస్వాదించవచ్చు. నేను వెళ్ళి సంప్రదించాను. నా అదృష్టం ప్రధాన గాయకుడు అకస్మాత్తుగా ఇంకోచోటుకి వెళ్ళిపోయాడు. వాళ్ళు టెంపరరీగానే నన్ను నియమించుకున్నారు. ఆ రోజు నేను పాడుతుంటే జనం అంతా ఊగిపోయారు. రూపాయల వాన కురిసింది. లెక్కపెట్టాక నా వంతు రెండువందలొచ్చాయ్.

ఆ డబ్బు తీసుకెళ్ళి ఆమె చేతిలో పెట్టాను. సీత ఆశ్చర్యంగా చూసింది.

"మీరు మరోలా భావించకండి. మీ ఉద్యోగం పోవటానికి కారణం నేను.

"భలేవారే. మీరు నన్ను రక్షించారు."

"రక్షించవచ్చు. అయినా మీ ఆధారం పోయింది. ఈ డబ్బు అప్పుగానే తీసుకోండి" అన్నాను.

ఆ అమ్మాయి ఆశ్చర్యంతోనూ కృతజ్ఞతతోనూ చూసింది. వింతలు జరగటం ఇదే కాబోలు. నాకు కూడా చాలా వింతగా ఉంది. అసలు నాదే విచిత్రమైన జీవితం! విచిత్రమైన మలుపులు!

ఆ ఇంటికి కావలసినవన్నీ తెస్తున్నాను. ఇప్పుడు నాకంటూ ఓ పని ఉంది. అప్పుడప్పుడు అక్క గురించి ఆలోచనలు వస్తుండేవి. ఆ రోజు మామూలుగానే ఆ ఇంటికి వెళ్ళాను.

రక్తపు మడుగులో సీత!

విలపిస్తూ కుటుంబం!

నేను చదివిన పుస్తకాలలో హత్య జరుగుతుంది. ఎవరు చంపారో తెలియదు. డిటెక్టివ్ వచ్చి ఎక్కడో ఉన్న ఆ లింక్ కనుక్కుంటాడు. అయితే ఇక్కడ అంతా ప్రత్యక్షంగా ఉంది. గొప్ప లాజిక్ అవసరంలేదు. సీతను వాడే హత్యచేశాడు. ఆ సంగతి స్పష్టం. మరో విషయం కూడా స్పష్టమే. వాడ్ని ఈ చట్టాలు ఏం చెయ్యలేవు!

నాలో ఆవేశం ఉడుకెత్తింది. సీత శవం నన్ను వెక్కిరిస్తోంది. ఆ రోజు బీచ్‌కి వెళ్ళకపోయినా బాగుం డేది. ఆమెను రక్షించటం ఎంత దారుణానికి గురిచేసింది. అంతగా అయితే ఆమె శీలం పోయేదేమో? అనుకు న్నాను. వెంటనే నాలో మరో మనిషి యెదురు తిరిగాడు.

"అలా ఆలోచిస్తావేంటి. శీలంపోతే ఆ అమ్మాయి బ్రతికుండేదా. అప్పుడూ చచ్చిపోయేదేమో? దీనికంతటికి కారణం వాడే.

నా పిడికిళ్ళు బిగుసుకున్నాయ్. కళ్ళలో యెర్రటి జీరలుండి ఉంటాయ్. నా కళ్ళు మండి శరీరంలోనుండి వేడిసెగలు వెలువడుతున్నట్లనిపించింది. నాకు అకస్మా త్తుగా పావురాలు గుర్తువచ్చాడు. నా వంటిమీద పడ్డ దెబ్బలు గుర్తువచ్చాయ్. వాళ్ళు గుండెలవిసేలా ఏడుస్తు న్నారు. నాకు ఏడుపు రావటంలేదు.

నా కళ్ళు గిర్రున వెనక్కు తిరిగాయ్.

6

పట్టపగలు పన్నెండు గంట లవుతోంది. ఆఫీసులో వాడు వాడి బంట్రోతు మాత్రం ఉన్నారు.

అదేం పెద్ద కంపెనీ ఏం కాదు. వాడి వ్యాపారం కూడా ఏదో చీకటి వ్యాపారం అయి వుండవచ్చు. వాడి మీసాలు అసహ్యంగా వున్నాయి. వాడు ఆ సమయంలో కూర్చుని త్రాగుతున్నాడు. విసురుగా గదిలోనికి ప్రవేశించాను. నన్ను గుర్తుపట్టాడు. వాడి కళ్ళు కంగారుగా అటూ, ఇటూ చూశాయ్. వాడు నా దెబ్బ మరిచిపోయి ఉండడు. అంతలోనే తనముందు బాటిలందుకొని విసిరేశాడు.

దాన్ని అందుకొని నా యెడం చేతిమీద కొట్టుకున్నాను. అది భళ్ళున పగిలింది.

"హుస్సేన్" భయంకరంగా అరిచాడు.

వాడు పరుగెత్తుకొచ్చాడు.

"వాడ్ని చంపేయ్" అరిచాడు.

వాడు నన్ను వెనక్కు నెట్టాడు. వాడు ఊహించి వుండడు. వేగంగా వాడి కడుపులో ఓ పంచ్. 'అమ్మో' అని అరిచి క్రింద పడిపోయాడు. వాడి ప్రేగులు ఉండలు చుట్టుకొని వుంటాయి.

నేను ముందుకు నడిచాను. అడ్డం వచ్చిన కుర్చీని నేల కేసి బాదాను. అది ముక్కలు ముక్కలుగా విడిపోయింది. వాడు భయంగా లేచాడు. చెయ్యి ఓ ప్రక్కకు వాలి ఉంది. వాడి మొకం అమాంతం దిగిపోయింది.

మరుక్షణం వాడు పెడబొబ్బ పెడుతూ గాల్లోకి లేచి హాల్లో పడ్డాడు. వాడ్ని లేపాను.

"ఒరేయ్ పేదవాళ్ళంటే అంత అలుసా? నీ క్రింద ఉద్యోగం చేస్తే నీకు శీలాన్ని బలిపెట్టాలా? నీకు లొంగక పోతే ప్రాణాలు తీస్తావా? ఎంతమందిని చంపుతావ్? నీ ప్రాణానికి దిక్కెవరు?

తిరిగి కవ్వన అరుస్తూ అంతదూరంలో పడ్డాడు. ఆ క్షణం నాలో క్రోధం తప్ప ఇంకేం లేదు. వాడి అరుపులకు అప్పటికే జనం పోగయ్యారు. ఎవరూ ముందుకు రావటం లేదు. నా రూపం అంత భయంకరంగా ఉంది. వాడి మొహంమీద కొట్టా నేమో వాడి పళ్ళన్నీ కదిలివుంటాయి. నోటినుండి రక్తం కారుతోంది.

వాడ్ని లేపాను. నా కళ్ళముందు సీత శవం.

నా చేతులు వేగంగా, కసిగా.

వాడి పొట్టమీద, భుజంమీద.

ఎక్కడ వీలయితే అక్కడ. వాడు క్రింద దొర్లుతున్నాడు. రక్తం వరదలుగా కారుతుంది. నా ఆవేశం ఇంకా పెరిగింది. బలాన్నంతా పిడికిల్లోకి తెచ్చుకొని గుండెలమీద గుద్దాను. భళక్ మంటూ రక్తం కక్కుకొని క్రింద పడిపోయాడు.

ఇంతలో నలుగురు నామీదపడి బంధించేశారు.

పోలీసులు!

ఎవరో ఫోన్ చేశారనుకుంటా. ఎవరో పరుగెత్తికెళ్ళి వాడి ముక్కుమీద వేలుపెట్టి చూస్తున్నాడు. అంతలోనే రిక్షా రావటం వాడ్ని అందులో చేర్చటం జరిగాయ్.

అదే క్షణం నన్ను జీప్ లో ఎక్కిస్తున్నారు.

7

ఉదయంకల్లా రాష్ట్ర వ్యాపితంగా, పత్రికలలో నా ఫోటో వచ్చేసింది. ఆ తర్వాత దేశ వ్యాప్తంగా.

పట్టపగలు హత్య. తలుచుకుంటే నాకే అంతులేని ఆశ్చర్యంగా ఉంది. ఇదంతా కలలా, మాయలా ఉంది.

ఎందరో పత్రికల వాళ్ళు నన్ను ఇంటర్వ్యూ చేయ

టానికి వచ్చారు. వారికి నా అభివాదాలు ఆశ్చర్యం కల్గించాయ్. రాజకీయ నాయకుల్ని ఏడిపించటానికి, అవసరాన్నిబట్టి అమ్ముడుబోయే అమాంబాపతు సరుకు నా ప్రశ్నలకు జవాబివ్వలేకపోయింది.

నాపై కేసు ఫైల్ చేశారు. ఉరిశిక్ష ఖాయం అంటున్నారు. అంత బలమైన ఆధారా లున్నాయి. నాకు జీవితంమీద ఆశలేదు. నేను పోతాననే భయంలేదు. నా ఆలోచనలు ఈ సమాజం గురించే. నాకు బెయిల్ రద్దు చేశారు.

సరిగ్గా నాలుగు రోజుల తర్వాత నాకోసం ఎవరో వచ్చారని తెలిసింది.

“లక్ష్మి అక్క, బావ.”

నన్ను చూసి అక్క దారుణంగా ఏడ్చేసింది. “ఎందుకిలా జరుగుతుందిరా” అంది. అక్క వెళ్ళిపోయాక చూడటం ఇదే. నా మొహంలో విచారం లేకపోవటం వారికి ఆశ్చర్యపరిచి వుండవచ్చు.

“నువ్వు దిగులు పడకు” అంది యేమనాలో తెలీక.

బావ చూస్తూ నిలబడ్డాడు. అంతలో టైం అయిపోయింది. అక్క ఏడుస్తూనే వెనక్కు తిరిగింది. నా బాల్యం అభిరుచులు ఒక్క క్షణం ఊపిరిపోసుకున్నాయ్.

మరుసటి రోజు పెద్దక్క కారులో వచ్చింది. ఆమె ఎవరితో మాట్లాడిందో, ఎలా రికమండేషన్ సంపాదించిందో గంటవరకు నాతో ఉండిపోయింది.

“ఇదేనా స్వతంత్ర జీవితం” మొదటి ప్రశ్న.

నేను మాట్లాడలేదు.

“నేను గతంలో చెప్పాను. ఆవేశం వలన ప్రయోజనంలేదని. నువ్వెందుకింతగా త్వరపడ్డావో నాకు తెలీదు.

ఓ వేళ నిజంగా అంత ద్వేషమున్నా వేరే పద్ధతు లున్నాయి. మనిషిని చంపటంతో సమస్య పరిష్కరించబడుతుందా?"

నేను అక్క కళ్ళలోకి చూశాను.

సీత కనబడింది.

సీత పరిస్థితుల్లో ఉంటే అక్క యేం చేసేదో!

"ఇంతకూ ఏం జరిగిందో చెప్పు" అంది.

నేను జరిగిందంతా చెప్పాను. "నేను ఉరికంబం ఎక్కినా బాధలేదు. నాకు రక్తపు మరకలు అంటవచ్చు. కానీ స్వచ్ఛతను కాపాడానని నాకు గర్వంగా ఉంది" అన్నాను. అక్క ఓ నిమిషం మాట్లాడలేదు.

నా అభిప్రాయాల్లో ఆమెకు అభ్యంతరం ఉండేవి చాలా వుండొచ్చు. అసలు అక్క ఇంతగా ఎదగటమే జీవితంకంటే ఆశ్చర్యం కలిగించే విషయం. అక్క నాతో విభేదాలున్నా వ్యక్తిగా, తమ్ముడిగా గౌరవిస్తుంది.

"నువ్వేం బాధపడకు. జరిగిందేదో జరిగిపోయింది. నిన్ను ఉరికంబానికి అవుతి కానివ్వను" అంది వెళ్తూ.

నాకు లాయర్‌ను ఏర్పాటు చేసింది. కోర్టులో వాదోపవాదాలు సుదీర్ఘంగా నడిచాయ్. నన్నో ఆటవిక మృగంగా చిత్రీకరించారు. పత్రికలన్నీ ఈ కేసు వివరాల్ని ప్రచారం చేశాయ్. నేను మాత్రం ఒకటేమాట మీదున్నాను.

"నే నీ హత్య చేశాను. అందుకు కారణం వాడు హంతకుడు కావటం. స్త్రీ జాతిని అవమానించటం."

తీర్పు వెలువడింది.

"మరణశిక్ష."

నేను ఆశ్చర్యపోలేదు.

అక్క ఓ క్షణం దిగ్భ్రాంతి చెందింది. అయితే ఓటమిని అంగీకరించలేదు."

"సుప్రీంకోర్టుకెళదాం. నువ్వు బాధపడకు" ఆమె ఎంతో నిశ్చలంగా అంది. కళ్ళు ఏ భావాల్ని వెలువరించటం లేదు. ఆమెలో గూడుకట్టుకున్న కార్యమే నన్ను చకితుడ్ని చేసింది.

తిరిగి ఆమె రంగంలోకి దిగింది. ఈసారి ఒక్క రంగంలోనే కాదు. ఆ కేసును తిరగతోడిగించింది. సీత హత్య తాలూకు వివరాల్ని నిజాల్ని కూపే తీయించింది. వారే హంతకుడని నిరూపించే సకల సాక్ష్యాలు లభించాయ్.

దాంతో పాటు మహిళా ఉద్యమం ఒకటి ఉవ్వెత్తున లేచింది. మానభంగాలకూ, కట్నం చావులకూ, హత్యలకూ వ్యతిరేకంగా స్త్రీ లోకమంతా కదిలింది. ఆ వెల్లువ మొత్తం దేశ రాజకీయ రంగంమీద గొప్ప ప్రభావాన్ని చూపించే స్థితికి చేరుకుంది. ఏవో కొన్ని పరిమితుల్లో చట్టాలు తేక తప్పలేదు.

మరో విశేషం మేధావి వర్గం మొత్తం ఉరిశిక్ష రద్దు కోసం గొంతెత్తారు. ఉరిశిక్ష లుండటంవలన నేరాలు తగ్గుముఖం పట్టలేదని వారు లెక్కలు చూపారు. దేశంలో ఈ వెల్లువతో అత్యున్నత న్యాయస్థానమే కదిలిపోయింది. తుది నిర్ణయం తీసుకేనేదాకా తాత్కాలికంగా ఉరిశిక్షల్ని రద్దుచేశారు.

ఇందులో అక్క పాత్ర ఎంత ఉందో నాకు తెలియదు. చాలా స్వల్పం అయివుండవచ్చు. లేకుంటే అసలు లేకుండనూ ఉండవచ్చు. ఈ సంఘటనలన్నీ యాదృచ్ఛికంగానే జరిగి వుండవచ్చు. లేకుంటే దేశంలో

మిగతా నేరాలు కూడా అందుకు దోహదంచేసి ఉండవచ్చు. ఏది ఏమైనా ఓ అద్భుత వాతావరణం సామాజిక జీవితంలోకి ప్రవేశించింది.

అక్క వివరాలన్నీ కోర్టుముందుంచింది. ఈ హత్య వెనుకవున్న బలమైన కారణాల్ని సానుభూతితో పరిశీలించాలని ఆమె కోరింది. స్త్రీని విలాస వస్తువుగా భావించే సంస్కృతిని ఆమె తీవ్రంగా దుయ్యబట్టింది. ఓ స్త్రీని, అందులో ఓ పేద యువతిని శీలంకోసం దౌర్జన్యం చేయటం కాకుండా అమానుషంగా హత్య చేయటాన్ని గర్హిస్తూ అందుకు ప్రతిగా హత్యచేయటం సమంజసం కాకపోయినా అందువలన సమస్య పరిష్కరించబడక పోయినా ప్రస్తుతం కోర్టు చేస్తుందేమిటి? అని ప్రశ్నించింది. మానవుడు అనాగరికంగా ప్రవర్తిస్తే అందుకు కోర్టులు కూడా అదేవిధంగా ప్రవర్తించాలా అంటూ అసలు 'ఉరిశిక్ష' రాజ్యాంగబద్ధతనే కోర్టులో సవాల్ చేసింది.

ఆమె పేరు దేశమంతా మారుమ్రోగిపోయింది. ఆ సమయంలోనే కొన్ని పత్రికలు ఆమె గత జీవితం గురించి పరిశోధించి ప్రత్యేక వ్యాసాలు ప్రముఖంగా ప్రచురించటం మొదలు పెట్టాయి. దానికి అక్క ఇచ్చిన సమాధానం చారిత్రాత్మకంగా నిలిచిపోతుంది.

“నేను చెడిపోయానని రాస్తున్న ఈ వెధవల్లో చెడిపోనివాడు ఒక్కడున్నా నేను సంతోషిస్తా. మీరు మీ భావాల్ని తాకట్టు పెట్టుకుంటున్నారు. మీకూ నాకూ ఏం తేడా వుందని మీ భావం! ఈ దేశంలో కోట్లాది అన్యాయాలు జరిగిపోతున్నాయ్. వాటిని ప్రశ్నించే దమ్ములేదు మీకు. ఇక్కడి సమస్య నా వ్యక్తిగతంకాదు.

నేను చెడిపోయానా మరొకటి అయ్యానా అని కాదు— నేను ఉరిశిక్ష రద్దు కావాలంటున్నాను. స్త్రీ బానిసత్వం పోవాలంటున్నాను. మీకేమైనా సిగ్గు, అభిమానంవుంటే మీ పెళ్ళాలమీద, మీ అమ్మల, మీ సోదరీమణులపట్ల గౌరవం ఉంటే ఈ సమస్యల్ని చర్చించండి" అందామె మేఘ గంభీర స్వరంతో.

ఆమె ప్రకటనను బాక్సులుకట్టి ప్రకటించారు. విదేశీ పత్రికలు సైతం ఈ వార్తను ప్రకటించాయ్. నాకు ఆనందం....గర్వం.... చెప్పలేని తన్మయత్వం.

ఎక్కడి అక్క ఎంతగా ఎదిగిపోయింది.

ఆమెను ప్రశంసించేవారు. విమర్శించేవారు. ఆమె అభిప్రాయాల్లో కొన్నింటిని ఏకీభవించేవారు. వివిధ వర్గాలుగా యేర్పడ్డారు.

సుప్రీంకోర్టు తీర్పు వచ్చేరోజు....!

వేలాదిమంది జనం ఉత్కంఠతో ఎదురుచూస్తున్నారు. అక్క బద్ధ లవనున్న లావాలా ఉంది. ఇంకా న్యాయాధిపతి రాలేదు. ఆ సింహాసనం గంభీరంగా వుంది. కదిలిస్తే వేల కథలు చెప్పేదానిలా. ధర్మదేవత స్వచ్ఛమైన పాల రాతితో మలచబడి ఉంది. తెల్లగా.

ఈ ధర్మం తెలుపా? నలుపా? ఎరుపా?

కోర్టు గది గోడలు తెలుపుగా వున్నాయ్. గోడ గడియారం గంటలు కొడుతోంది. దాని డయల్ తెల్లగా ఉంది. అక్కడి గుమస్తాలు తెల్లటిదేదో భుజానికి తగిలించుకున్నారు. అక్కడ లాయర్లు, పోలీసులు అంతా తెల్ల మొహాలతో ఉన్నారు. అంతా తెలుపు.... తెలుపు .... తెలుపే!

అక్క ఒక్కటే ఎర్రని వదనంతో మెరుస్తోంది.

ఆమెను చూస్తుంటే ఉదయించే సూర్యుడు, సాయం సంధ్య ఏక కాలంలో గుర్తుకొస్తున్నారు.

న్యాయాధిపతి వచ్చేశారు.

ఒక్కసారి నా వంక చూశారు. తీర్పు చదవటం మొద అయింది.

"నా ఉరిశిక్ష రద్దు చేశారు. దాన్ని యావజ్జీవంగా మార్చారు.

అక్క కళ్ళలో ఓ క్షణం బాధ....ఆ తర్వాత గర్వం ....తృప్తి ఇంకేవో భావాలు. ఆయన ఇంకేమో చదువుతున్నారు. అవేం నాకు వినిపించటంలేదు.

"అక్క ఆడదయివుండి ఇవన్నీ సాధించింది. అక్క ఇప్పుడు మహోన్నతమైన శిఖరంలా కనపడింది.

నేను తిరిగి కటకటాల వెనక్కు వెళ్ళాను.

"తమ్ముడూ నాకు సాధ్యపడిందింతే. నిన్ను రక్షించుకోగలాను" అంది.

8

జీవితకాలంలో ఎన్నెన్ని మలుపులు!

జైల్లో నాకు పుస్తకాలిచ్చేవారు. అనేక పుస్తకాలు చదివాను. ఓ రోజు తల దువ్వుకుంటుంటే వచ్చింది తెల్ల వెంట్రుక! నా వార్ధక్యం సూచిస్తూ!

తెలుపు గురించి నా భావాలు ఎంతగా పరిణామం చెందుతూ వచ్చాయో! అదే ఆశ్చర్యం. మొత్తం రంగులకు చెందిన పుస్తకాలన్నీ చదివాను. జైల్లో ఉండగానే "మానవ జీవితంపై రంగుల ప్రభావం" అనే పుస్తకం రాశాను. అది అచ్చయి విపరీతమైన సంచలనం సృష్టించింది. అన్ని భాషల్లోకి అనువదించబడింది.

అక్క అప్పుడప్పుడు వచ్చి కలుస్తుండేది. వచ్చిన ప్రతి

సారీ ఆమెలో ఎంతో మార్పు....పరిపక్వత దిశగా ఆమె!

నేను చెప్పిన కథలో మూడు. రెండో అక్క ప్రసక్తి ఎక్కువగా రాలేదు. ఆమె గురించి ఎక్కువగా చెప్పదగ్గ విశేషాలేం లేవు. అందుకే ఆమె నామీద ప్రభావం చూపించలేకపోయింది.

నేను విడుదలయ్యే రోజు....

అన్ని సంవత్సరాలు నాతో సహజీవనం చేసినవారు సంతోషంగా, విచారంగా, దుఃఖంగా వీడ్కోలిచ్చారు.

వాళ్ళు నన్నో తాత్వికుడుగా గౌరవించారు.

ప్రపంచంలోకి అడుగు పెట్టాను.

ఎదురుగా అక్క....!

ఆమె ఎర్రటి చీర కట్టుకొని వుంది. ఆమె వదనంలో వయసు ముదిరిన ఛాయలుగాక ఓ ఆశయానికి కట్టుబడిన పట్టుదల ఉంది.

ఆమెతో వెళ్ళాను.

ఆ ఇంటిలో ఆమెతోపాటు చాలామంది ఉన్నారు. అదో సంస్థ.

ఆ రాత్రి అక్కతో మాట్లాడాను.

"చూడు తమ్ముడూ. నీకిదివరకే చెప్పాను. నాకెవరి మీదో కసి ఏదో సాధించాలని వాటికి కారణాలు అప్పుడు తెలియలేదు. ముఖ్యంగా నీ జీవితంలో జరిగిన రెండు సంఘటనలు నాలో మార్పు తెచ్చాయ్.

నేనెందరినో మేధావుల్ని కలిశాను. జీవితాల్ని త్యాగం చేసిన మహోన్నతుల్ని కలిశాను. వారు నాకు పాఠాలు నేర్పారు. ఈ సమాజం ఎందుకలా ఉందో ఇప్పుడు నాకు స్పష్టంగా తెలుసు. అందుకు ఏం చేయాలో....ఈ కష్టాలు కన్నీళ్ళు పోవటానికి ఈ జనాన్ని ఎలా కదిలిం

చాలా అ నేది ఆలోచన....ఆచరణనూ. ఇప్పుడు వ్యక్తుల మీద నాకు ద్వేషంలేదు. నేను న్యూస్తారిని పొందిన పెద్దలు నన్ను భుజంతట్టి ఆశీర్వదించారు. చెడిపోవటం లేని రాజ్యంకోసమే నా ప్రయాణం" అంది అక్క.

ఈరోజు ఆ మెలో సంపూర్ణ స్త్రీత్వాన్ని చూడగల్గాను.

"నాతోపాటు అక్క తెలుపును ప్రేమించింది. ఆరాధించింది. కానీ ఈ సమాజం వాటిమీద దెబ్బకొట్టింది. అనుభవాలు దృక్పథాల్లో మార్పును తెచ్చాయ్. ఈ తెలుపు ఇక్కడ స్వచ్ఛంగా లేదు. మలినంగా వుంది. తెల్లటి తెలుపు స్వచ్ఛమైన సమాజం ఇంకా అందనంత దూరంలోనే వున్నాయ్. బాబాల ఆశ్రమాలకెళ్ళి విప్లవానికి దూరం అవ్వాలనిపించిందని ప్రకటించే అమాంబాపతు విప్లవకారులకంటే అక్కాం చెడిపోలేదు."

ఇంతకూ ఇదంతా ఎందుకు చెబుతున్నానంటే—

తెల్లదనాన్ని
చల్లదనాన్ని మాత్రమే కోరుకుంటూ జీవితంలోవున్న
కష్టాల్ని, కన్నీళ్ళని
క్రైమ్‌నీ
చూడటానికి దడిసే
అమాయకుల్ని
గడుసువారినీ
జెంటిల్ మెన్ నీ—

"బాబూ, ఈ తెలుపు శాశ్వతం కాదు. మీ అభిరుచులు స్వచ్ఛంగా ఉండటమే చాలదు. ఈ సమాజంలో మీ అభిరుచులు మారితీరుతాయి. మీరు· ఈ మహాప్రస్థానంలోకి రాక తప్పదని హెచ్చరించటానికే!

—:సమాప్తం:—